

Nicolae PRELIPCEANU

De mână cu Radu Afrim la Sfântu Gheorghe

Există o categorie de regizori, unii directori de teatre, alții dirijând din umbră teatre ale căror directori le permit asta, din comoditate sau incompetență personală, care montează spectacole la schimb: eu la tine, tu la mine. Nu ai ce obiecta acestor practici, pentru că ea este legală, cum n-ar fi legal ca ei să monteze pe onorarii de colaboratori chiar la teatrul unde sunt și angajați cu salariu. Dar bate la ochi aranjamentul, prea adesea străin artei, decurgând dintr-o evidentă concepere a acesteia ca afacere. Nu mare, mică e drept, dar totuși, afacere. Radu Afrim nu este director de teatru, nu dirijează teatre, nu are ce oferi la schimb și tocmai de aceea montează spectacole unde te aștepți și unde nu te aștepți. Sunt câteva teatre, mai mici, mai marginale, care-l găzduiesc, în afară de un Odeon de exemplu. Pe la naționale, Radu Afrim montează mai rar.

Ultima creație a lui Radu Afrim este spectacolul cu piesa *De mână*, de autoarea suedeză Sofia Fredén, la Teatrul „Andrei Mureșanu” din Sfântu Gheorghe. Povestea tragică a unor homeleși sau semi-homeleși care se zbat să iasă din mizerie și nu reușesc, acesta ar fi, telegrafic, subiectul piesei, traduse în românește de Carmen Vioreanu. „Povestită” așezat, așa cum se întâmplă în atâtea spectacole mai vechi sau mai noi, piesa ar plictisi, poate, lumea din sală, dar așa, pe scenă, unde stau cu toții, și personaje și public, cum se obișnuiește în ultimul timp, și mai ales în cheie puternic parodică, ea produce un spectacol care se ține minte. Chiar dacă nu ai mai văzut mari isprăvi ale acestor actori exilați la Sf. Gheorghe, ei reușesc o adevărată performanță, „de mână” cu Radu Afrim. Cu o scenă goală, cu un decor minimalist și sintetic în același timp, Radu Afrim își începe spectacolul printr-o „comunicare” cu publicul a celor trei personaje-axă ale spectacolului, tatăl, Gary, și fiii, Petronel (nume românizat) și Aron, care salută publicul și spun diverse lucruri mai mult sau mai puțin coerente. O bună introducere în mediul de lumpen și sublumpen al spectacolului, care continuă cu mișcare ne bună, rupeți de ton în rostiri, țipete și exagerări, ca-ntr-o adevărată sub-lume.

Cei șapte actori își creionează atent rolurile, astfel încât personalitățile lor apar distincte, chiar dacă ele sunt, voit, amestecate din cauza similarității situațiilor prin care trec și uneori din propria lor voință. Publicul râde în hohote de fiul handicapat psihic, piroman (în final își va face un bilanț provizoriu: „am aprins două apartamente și un hotel”), sau de celălalt, nici el mult mai zdravăn la minte, părăsit de asemenea, în două memorabile interpretări: Sebastian Marina (*Petronel*) și Dorin Ceoarec (*Aron*). Mai totul se învârtă în jurul personajului Nina, întruchipat cu talentul deja cunoscut de Elena Popa, o actriță-fetișă a lui Radu Afrim, aici o pretinsă balerină nimfomană, autentică și expresivă, mereu alta, de la o scenă la următoarea, cum este, în realitate, actrița însăși, de la un spectacol la altul, păstrând, în același timp, o constantă interioară care transpare. În vârtejul impus de regizor, Daniel Rizea, în rolul Alin, performează și el, scoțând hohote de râs de la tinerii spectatori, îi treci cu vederea drama lipsei de acoperiș din cauza căreia revine mereu la Nina, primul amor, singura posesoare a unuia, într-o încercare disperată de a se smulge marasmului care-l soarbe. Dar drama își scoate capul pe la colțurile voltelor nebune pe care le face personajul în jurul obiectului dorințelor sale. Un personaj grotesc este

Nadja, jucată cu mult aplomb de Claudia Ardelean, dirijată spre o anume mecanică și spre stridență. Gary, tatăl ce și-a părăsit băieții, este un timp personajul aparent așezat, dar își pierde și el capul din dragoste târzie, cedându-i Ninei locuința sa, după ce fiul piroman i-a incendiat-o pe a ei. Florin Vidamski are, în acest rol, dezinvoltura și proteismul unui actor matur, stăpân pe mijloacele sale. În fine, Ion Fiscuteanu Jr. apare într-un mic rol, recepționarul de la hotel, un travestit și un practicant al *strip-tease*-ului masculin în același timp, integrându-se foarte bine în viziunea funambulescă a regizorului.

Spectacolul a avut până în momentul când l-am văzut eu cinci reprezentații. Mă întrebam câte o să mai aibă, înainte de a se șterge de pe afiș, nu din cauză că n-ar fi bun, e foarte bun și poate provoca meditații nu doar asupra artei teatrului, ci și asupra realității din zilele noastre, ci pentru că publicul de teatru dintr-un mic oraș ca Sf. Gheorghe este, fatalmente, limitat numeric. Toată această senzație de joc scăpat din mână, ținut foarte bine „de mână”, de fapt, de regizor, va rămâne, în scurt timp, o amintire. Cu atât mai mult trebuie stimați acești actori, aproape anonimi, care joacă de câteva ori în fața unui mic public și apoi o iau de la capăt, ca tot atâția Sisifi. Cu atât mai mare meritul lui Radu Afrim, care face artă înaintea afacerii, montând în teatre care nu ajung la Gala UNITER și nici prea des la Festivalul Național de Teatru. Cu acest alt „chip de foc”, montat în trei săptămâni, Radu Afrim a mai marcat un punct în cariera sa, chiar dacă focul pe care l-a aprins de data asta s-ar putea stinge mai repede decât de obicei.

Teatrul “Andrei Mureșanu”, Sfântu Gheorghe – De mână de Sofia Fredén. Cu: Sebastian Marina (Petronel) Elena Popa (Nina) Daniel Rizea (Alin), Dorin Ceoarec (Aron), Claudia Ardelean (Nadja), Florin Vidamski (Gary), Ion Fiscuteanu Jr (recepționarul). Un spectacol de Radu Afrim.

Pachet de vacanță pentru morți

Calificat de un ziar grecesc drept un Shakespeare al Israelului, Hanoch Levin (1944–1999) rămâne un autor dramatic de substanță și sensibilitate deosebită, ale cărui piese, jucate uneori în România, pun în varii feluri problema morții și a vieții umile, care pare întotdeauna mai dezarmată în fața celei dintâi. *Recviem* este cea din urmă piesă a sa, pe care a scris-o și montat-o la Teatrul Cameri din Tel Aviv în ultimele luni de viață, atunci când a fost diagnosticat cu cancer și se pregătea de sfârșit. Spectacolul de la Cameri a fost văzut și în România, ca și în alte, multe țări, din China până în Cehia și în Germania. Actorii care mai joacă încă în acel spectacol, ce a atins deja 400 de reprezentații, își amintesc de dramaturgul-regizor cu tandrețe și recunoștință, considerând rolul din *Recviem* ca pe un ultim dar de mare preț pe care dramaturgul și regizorul Hanoch Levin li l-a făcut.

După toate informațiile pe care le am despre spectacolul regizat de autorul însuși, acesta era altfel decât ceea ce a gândit Alexander Hausvater și a pus pe scena Teatrului „George Bacovia”, de la Bacău firește, și totuși, ceea ce a intenționat autorul nu a fost trădat de către regizorul canadiano-român.

Piesa înfățișează fantoma, sau fantasma, unei umanități umile, dintr-un mic târg din Galiția, cu oameni care abia își câștigă existența și pe care, din când în când, îi atinge moartea. Aripa ei se întinde asupra faptelor lor, fără ca prin asta veselie lor firească să fie știrbită. De altfel, în distribuție, ei sunt, cu toții, desemnați